

Ærfugljakt på Skagerrak-kysten

HØSTJAKT PÅ ÆRFUGL ble i 1992 innført i Østfold, Vestfold og Telemark. I debatten før dette skjedde ble det framsatt tvil om hvorvidt ærfuglen ville tåle en beskatning uten at det ville føre til bestandsnedgang - om jakt var

forenlig med en bærekraftig forvaltning av bestanden. Det ble også hevdet at jakten ville gjøre ærfuglen mer sky overfor menneskelig aktivitet i den tiden Skagerrakkysten brukes aktivt som ferie- og rekreasjonsområde. Bak-

grunnen for denne bekymringen var at de som bruker kystområdene betrakter den forholdsvis lite sky ærfuglen som en positiv miljøfaktor i en skjærgård som er sterkt belastet av båttrafikk og annen forstyrrelse i sommerhalvåret.

Jaktdødelighet hos voksne ærfuglhanner:

På nivå med naturlig dødelighet

Jaktdødeligheten hos voksne ærfuglhanner på Skagerrak-kysten var i 1993 på omtrent samme nivå som den naturlige dødeligheten.

BESKATNINGEN av voksne hunner var betydelig lavere. Dette skulle man tro ville forandre kjønnsforholdet i bestanden, men ærfuglhunnene er trofaste mot sitt oppvekst- og tidligere hekkeområde, mens hannene har en tendens til å hekke langt fra fødestedet. På vinteroppholdsstedene i Kattegat samles både norske, svenske, danske og finske ærfugler i de samme områdene.

Overbeskatning av hanner - kan ha mindre betydning

Siden pardannelsen stort sett foregår i vinterhalvåret, kan utenlandske hanner danne par med norske hunner og følge disse til hekkeplassene i Norge. Resultatet av en slik strategi er at så lenge det er et generelt overskudd av voksne hanner i vinterområdene, vil en lokal

På vinteroppholdsstedene i Kattegat samles norske, svenske, danske og finske ærfugler i de samme områdene.

Foto: ARNE FOLLESTAD

overbeskatning av hanner under høstjakten ikke ha særlig betydning for antallet i de norske hekkeområdene.

Ungfuglbeskatning - avhengig av årets produksjon

Betydningen av beskatningen av ungfugl avhenger sterkt av produksjonen samme år. Hvis vi tar utgangspunkt i en sannsynlig gjennomsnittssituasjon med 19 000 kjønnsmodne hunner, hvorav 80 prosent hekker og produserer 0,4 unger pr. par, vil det være ca. 6 000 ungfugler i bestanden om høsten. I en slik situasjon vil rundt en tredel av ungfuglene bli skutt dersom jaktuttaket

er slik som antatt for 1993.

Nå vet vi at ungfuglproduksjonen varierer sterkt fra år til år. I enkelte år, som i 1989-90, har den vært så stor som 0,7-1,2 unger pr. par. I slike år vil jakt på ungfugl neppe ha særlig betydning.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 363

Nils Røv, Rune Bergstrøm,
Per Espen Fjeld, Eldar Wrånes:

«Bestands- og atferdsstudier av ærfugl i forbindelse med jakt på Skagerrak-kysten».

Ærfugl i Vestfold:

Uendret atferd etter innføring av jakt

I Vestfold er det så langt ikke registrert noen entydig forandring i ærfuglenes atferd etter at jakt ble innført på denne delen av Skagerrakkysten.

ÆRFUGLENE ser ut til å tåle forstyrrelser fra båttrafikken bedre i de indre delene av skjærgården enn i de ytre områdene. Dette har trolig sammenheng med at fuglene er blitt vant til forstyrrelser i de sterkt trafikkerte områdene og dermed har modifisert sin atferd. Dett er en nødvendig tilpasning for å kunne hekke i områder med sterk forstyrrelse.

Tendensen til avtakende skyhet utover i sesongen er trolig også en tilpasning til forstyrrelse.

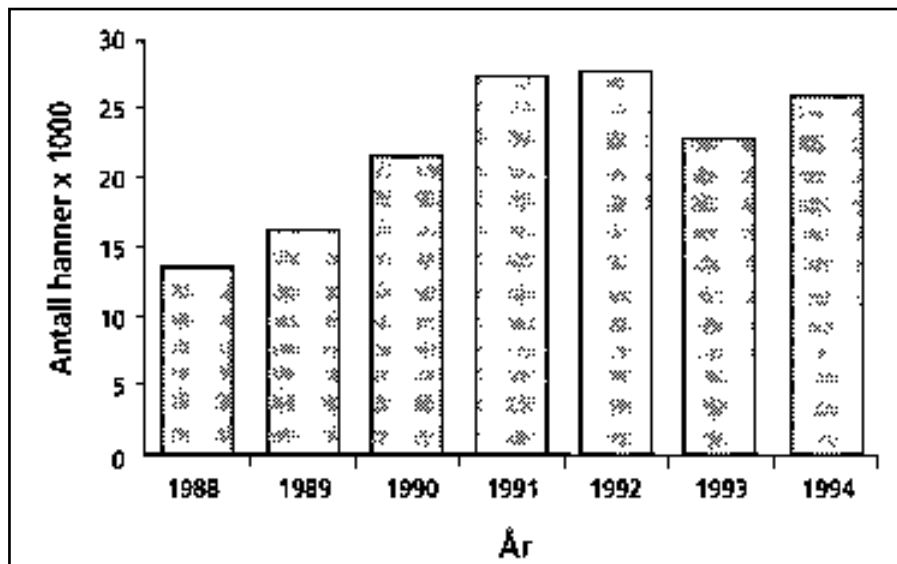
Skremmes ikke ved dårlig vær

At fuglene ikke så lett lar seg skremme ved dårlig vær, kan komme av at de da har større behov for å økonomisere med energien.

En annen og kanskje like sannsynlig forklaring er at de voksne ærfuglene føler seg mer utrygge i stille vær, fordi de da trenger større avstand for å lette fra sjøen hvis de må flykte.

Forskjell mellom flokker

Forskjeller mellom flokker med og uten unger har trolig sammenheng med ulik motivasjon til å ta risiko ved

Bestandsutvikling av ærfugl på Skagerrakkysten 1988-94. Figuren viser antall voksne hanner opptalt på flytellingene.

forstyrrelse. Hunner uten unger tar ingen unødig risiko og vil derfor naturlig nok bli registrert som mer sky.

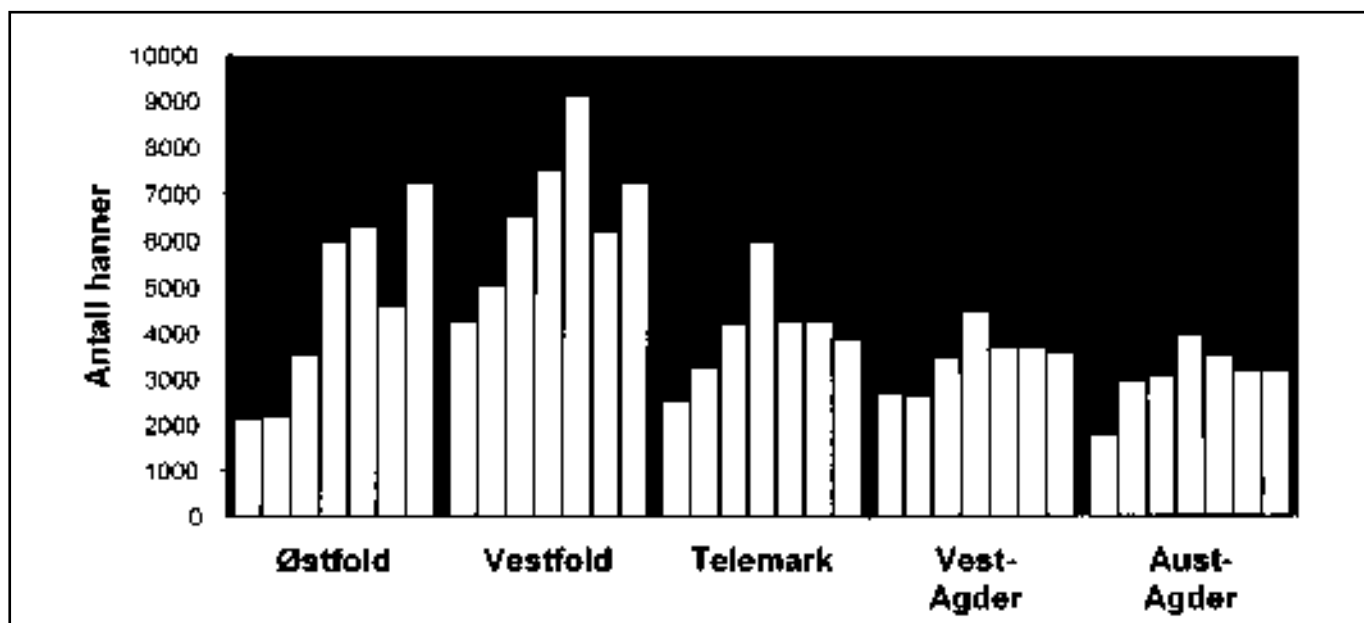
Når det er mange unger i forhold til antall hunner, venter hunnene lengre før de utløser panikk. Årsaken kan være at ungene spres ved panikk; dermed utsettes de for økt predasjonsrisiko, særlig når det er få voksne til å passe på dem.

Dårlig vær og mindre skyhet

Et viktig spørsmål har vært om ær-

fuglen er blitt mer sky etter at det ble innført høstjakt i 1992. Forskjellene mellom år har liten betydning for den totale variasjonen i skyhet hos ærfugl.

Det var en tendens til mindre skyhet i 1993 enn året før og etter. Dette kan ha sammenheng med at det var kjølig med regn og vind i feltarbeidsperiodene i 1993. Fuglene kan derfor ha vært stresset av værforholdene og dermed hatt nedsatte fryktreaksjoner ved forstyrrelse.

Bestandsutvikling av ærfugl i de ulike fylkene på Skagerrakkysten 1988-94. Figuren viser antall voksne hanner opptalt på flytellingene.